

Mig país amb la ploma i la motxilla

L'any 1948 va escriure una guia de Bellmunt (Osona). Era el seu primer llibre. 50 anys més tard, té més de 40 llibres publicats i 400.000 exemplars venuts. Amb la medalla del Mèrit Turístic, l'escriptor-geògraf Ramon Vinyeta continua al peu de la carena.

Pocs són els cims importants del Pirineu que el torrellonenc Ramon Vinyeta no hagi trepitjat. En total n'ha coronats més d'un centenar. Potser d'aquí li ve l'agilitat que encara conserva als vuitanta-quatre anys i que li permet de travessar a saltirons el carrer transitat on viu. Mentre parlem, rep una comanda de vuitanta llibres seus, de la llibreria del monestir de Mont-

serrat. Ell mateix en fa la distribució i l'edició. Les fotos, els mapes, els dibuixos i els gràfics també surten de les seves mans. Però per arribar fins aquí, el camí, i mai millor dit, ha estat llarg. Va ser l'any 1948, en plena postguerra, que va veure la llum el seu primer llibre. Es tractava d'una guia de la serra de Bellmunt, situada al municipi de Sant Pere de Torelló, al cantó septentrional d'Osona. En una època en què la cultura catalana era tan prohibida com les llibertats democràtiques, l'agosarat "pescallunes" –motiu dels naturals de Torelló– va poder publicar la seva primera obra. Que fos en català –tots els seus llibres ho són–, era una cosa estranyíssima aleshores. Això fou possible gràcies als bons oficis de Lluís Solé i Sabarís, professor de geografia de la Universitat de Barcelona que va dirigir la *Geo-*

grafia de Catalunya, el qual va aconseguir que fos declarat llibre d'interès geogràfic. Després només calia superar el *nihil obstat* del bisbat, cosa fàcil si tenim en compte que, en la introducció, podem llegir-hi que una de les dues finalitats del llibre era divulgar la devoció a la Mare de Déu de Bell-

munt, a tot arreu gent amb ganes de fer conèixer el país on viu. Nosaltres ja disposem, des del segle XIV, d'un atlas català, fruit dels treballs de l'escola mallorquina de cartografia. Fent un salt en el temps, arribem al sabadellenc Pau Vila, reconegut com a pare de la geografia comarcal moderna. I va ser ell precisament qui va aconsellar en Ramon Vinyeta sobre la forma d'enfocar aquests treballs. Des d'aleshores sempre ha seguit els seus consells. En els exemplars podem apreciar la distribució temàtica que el mestre Vila li va recomanar. Així, de primer s'expliquen els llocs sense presència humana, és a dir, s'hi parla de geologia, hidrografia, orografia, vegetació i fauna. I després, s'hi comenta la presència humana des de la prehistòria.

A tall d'exemple, en l'apartat de prehistòria del llibre *Tavernoles-Savassona* (1995), hi podem llegir: "en la part solana de la serra de Milany, a la comarca del Ripollès, concretament a la gran balma del Teixidor de Llaers, hi tenia el seu hàbitat troglodita, fins l'any 1952, una família pagesa amb excel·lents comoditats. I encara tenim amics vivents, nascuts en aquesta famosa balma ripollesa". En el llibre *La Pica d'Estats-La*

Alguns dels llibres d'en Ramon Vinyeta, entre els quals hi ha un exemplar de 'Bellmunt', el seu primer treball. Aquest geògraf realitza les fotos, dibuixa els mapes, escriu els textos i fins i tot fa la distribució dels llibres que edita.

i l'altra de propagar les bel·leses d'aquells paratges. Cal dir que en Ramon Vinyeta avui es declara no creient. Però les bel·leses naturals li continuen agradant.

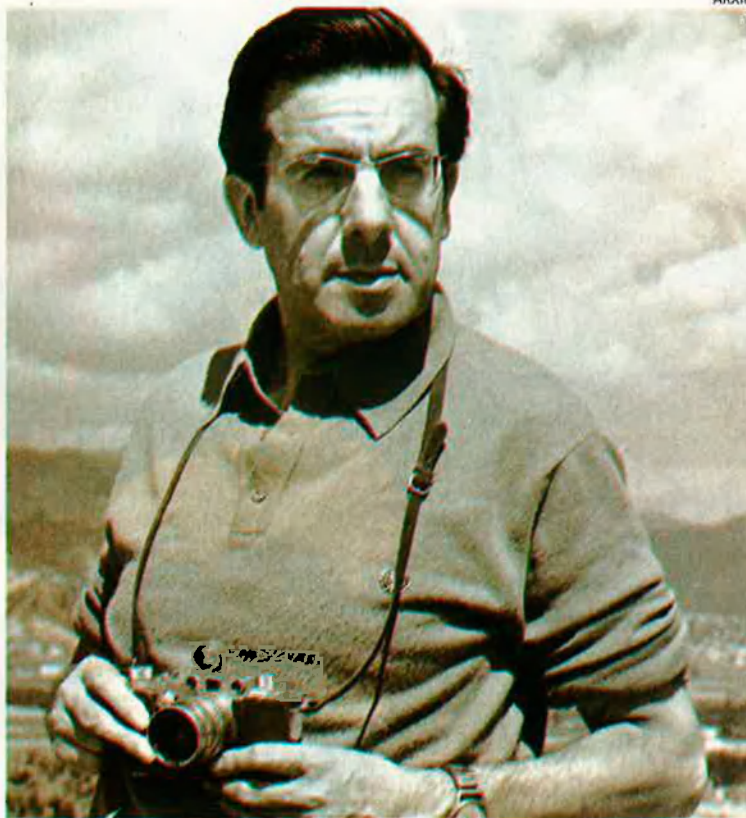
Llibres amb mètode. Amb tot, el prolífic pare i autor no ha inventat res de nou. Sempre hi ha hagut

gesta de mossèn Cinto (1995), hi podem veure l'autor mateix retratat al costat d'un dolmen immens. És l'anomenat dolmen de Sem, prop de Tarascó, a la Gascunya, i que, segons que diu el llibre, es pot considerar la tomba megalítica de més relleu de tot el Pirineu.

El Pirineu és un del noms que més fa servir en les seves explicacions. Cal dir que la serralada pirinenca ocupa el 29,7% del Principat i una bona part de la Catalunya Nord. En Ramon Vinyeta s'enorgulleix d'haver passejat, amb la motxilla i la màquina fotogràfica a coll, gairebé per tots els indrets de muntanya que van del Vallès Oriental a l'altra banda del Pirineu. Però d'on potser ningú no li pot ensenyar res és de l'anomenat Pre-pirineu i de la serralada transversal. Així, doncs, molts del seus llibres versen sobre aquests indrets. Curiosament, d'un dels llibres que més satisfet està és d'*Els arbres monumentals de Catalunya* (1985). Per fer-lo va voltar durant quinze anys, sovint acompanyat de la muller, Maria Teresa Pujol, per tot el Principat. Comenta, cofoi, que és un llibre únic a Europa en el seu gènere. Hi surten, fotografiats i comentats, dos-cents setanta arbres, entre els quals es destaquen el pi de Can Bofarull de Reus i el castanyer de Can Cuc, del Montseny.

Tants anys d'anar amunt i avall, a més de conèixer molt bé una munió de llocs, també li ha permès d'adquirir un lèxic amplíssim. Per l'escriptor-geògraf, gairebé no hi ha secrets a l'hora d'anomenar les mil i una espècies de fauna i flora de les nostres muntanyes. També coneix a la perfecció tots els possibles noms que puguin rebre els diversos accidents geogràfics. Recita d'una tirada i amb poc dissimulada satisfacció les maneres diferents que sap de denominar un avenc: cova, mina, forat, esplugu, cavorca, escletxa, balma, cavitat i gruta.

Així, doncs, quan el filòleg Joan Coromines, a final dels anys 60, va arribar a Torelló amb la seva "cabreta" (nom que rebien els Dos Cavalls de Citroën) va contactar, a través de l'ajuntament, amb en Ramon Vinyeta. Volia algú que fos coneixedor del terreny perquè

Ramon Vinyeta, amb la seva Leica, als anys setanta. Als seus vuitanta-quatre anys, el geògraf continua recorrent el país com sempre ha fet.

l'acompanyés a llocs amb noms peculiars, perquè treballava en la seva obra pòstuma, l'*Onomasticon Cataloniae*. Recorda Vinyeta que un dels indrets que més va encuriosir Coromines va ser la masia d'Espauella. Li va cridar molt l'atenció la corrupció d'aquest nom, que ve d'espallla. I efectivament, quan varen arribar al lloc en qüestió, el fillolleg va entendre perfectament el perquè del topònim: Espauella es troba just a l'espallla de la muntanya. Junts varen continuar deduint l'origen de topònims diversos: la Cuaranya, Cuberons, Madiroles, Puig d'Ocells, Codinacs. Però n'hi va haver un del qual no varen poder saber d'on venia. El nom és la Mambla, on hi ha una antiga masia i església del municipi d'Orís, testimoniada des del segle XII.

Una activitat que continua.

Pel geògraf, segurament dels darrers que queden de la vella escola, el fet comarcal és una cosa superada. Segons que explica, la distribució comarcal de Pau Vila anava molt lligada amb les conques, és a dir, que les muntanyes i les carenes que se'n deriven varen establir

l'actual divisió comarcal. Per ell, les modernes vies de comunicació —amb l'exemple darrer de l'Eix Transversal— que travessen muntanyes han desfet la divisió.

Però en Ramon Vinyeta, no solament és un bon geògraf, sinó que també és un gran negociant que ha aconseguit, gràcies a l'autoedició, que els exemplars tinguin un cost baix. El darrer llibre que ha publicat —sobre el poble d'Alpens, al Lluçanès—, n'és un exemple. Té cinquanta-sis pàgines amb 70 fotos a tot color i costa 1.000 pessetes. Per reblar el clau arriba a acords amb persones o entitats dels llocs de què parla en el llibre, perquè li'n facin la venda directa al públic.

Tanmateix, té una espina clavada. Ha estat proposat quatre vegades per l'Ajuntament de Torelló per a la Creu de Sant Jordi. De moment, encara no la hi han concedida. Però ell continua fent llibres, escrivint al diari local, presidint la colla muntanyenca de Torelló, fent conferències pertot arreu, amb una part de les 40.000 diapositives que ha fet... Ell continuarà fent país.

Miquel Darnés